

Gaisa kvalitātes tiesību akti

Ugo Taddei
Tīra gaisa virziena vadītājs
ClientEarth

ERA
Introduction to EU Environmental Law
Online Workshop
5 November 2020

ClientEarth

Ievads par ClientEarth

ClientEarth ir bezpeļņas vides tiesību organizācija

Mēs izmantojam likumu, zinātni un politiku, lai risinātu galvenos vides izaicinājumus

Mēs strādājam ar klimata pārmaiņu, enerģija, vides tiesiskuma, bioloģiskās daudzveidības, mežu un cilvēku veselības jautājumiem

ClientEarth⁺

Saturs

- 01** ES tiesību akti par gaisa kvalitāti
- 02** EST judikatūra par tiesībām uz tīru gaisu
- 03** Tiesības uz tīru gaisu nacionālajās tiesās

ClientEarth⁺

1. daļa
ES tiesību akti par gaisa kvalitāti

Source: pixels.com

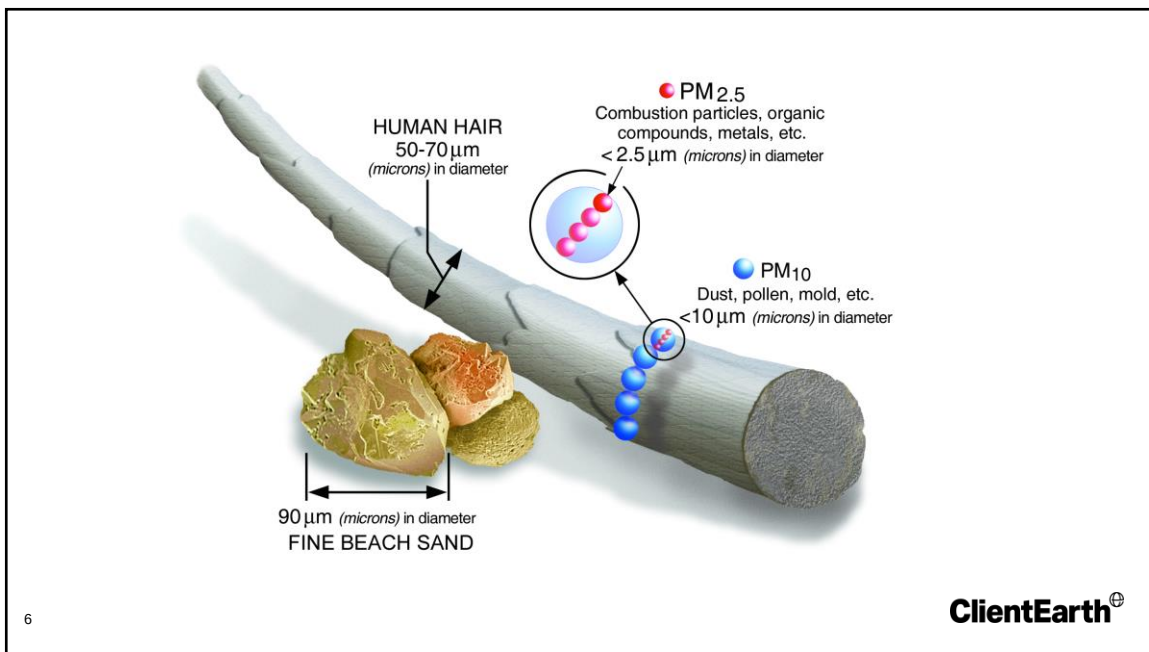
ClientEarth®

***“Gaisa piesārņojums ir
pasaules lielākais vides
veselības risks” (PVO,
2014)***

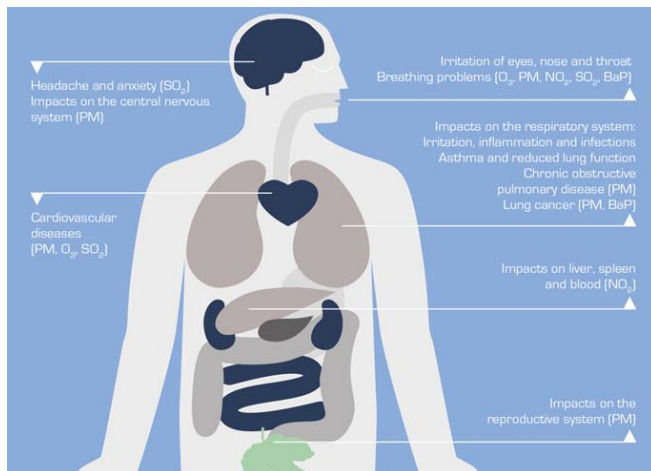
Lancet Commission: an estimated 6.5 million global deaths associated with exposure to air pollution in 2012 alone

More than 90% of the world's children breathe toxic air every day

These small particles enter in our body and can affect virtually every organ, as shown in the next figure

Piesārņojuma ietekme uz veselību

EU air Pollution laws

National Emission Ceilings Total caps

The NEC Directive sets national emission limits for a number of harmful air pollutants. These 'ceilings' limit the total amount of air pollution which can be emitted by each Member State every year.

AGRICULTURE

The EU lacks comprehensive policy to prevent air pollution from agriculture. Only large poultry and pig facilities are regulated through the Industrial Emissions Directive (IED, 2010) - which sets requirements for 80% of total EU ammonia emissions - limited unauthorised.

INTERNATIONAL SHIPPING

Standards to limit the sulphur content of marine fuel in the EU do exist but at the time the EU relied heavily on standards adopted by the International Maritime Organisation (IMO). These standards are either too weak or simply not properly implemented. Emissions from international shipping are not covered by the NEC Directive.

ROAD TRANSPORT

Emissions from road transport are regulated through Euro standards for cars, vans and heavy duty vehicles. EU type approval rules are currently being updated and 'Real Driving Emissions test procedure' (RDE) being developed to better reflect on-road emissions.

CONSTRUCTION MACHINES

The Regulation on Non-Road Mobile Machinery (NRMM) addresses emissions from construction engines equipped in construction machines, tractors, harvesters, and inland waterway vessels. It defines emission limits and type-approval procedures engine manufacturers have to follow to be allowed to sell their engines in the EU market.

LARGE INDUSTRY

Energy generation, the production of metals, minerals and chemicals, and waste management are addressed through the Industrial Emissions Directive (IED). Industries must be granted permits based on 'Best Available Technique' (BAT) which are described in so-called BAT reference documents (BAT-BREFs).

SMALLER INDUSTRY

Bakers, brewers, tanneries and fisheries used for electricity generation, residential heating and cooling, and heating and power for industrial processes are addressed through the Medium Combustion Plant (MCP) Directive. It sets emission limits which are much less stringent than what is technically feasible.

RESIDENTIAL HEATING

Air pollution from domestic heating boilers and stoves is addressed by the Eco-design implementing regulations which set rules for the marketing and use of energy-using products. The current emissions limits set for boilers and stoves are very loose compared to what is technically feasible, they will also only apply to future installations from 2020 onwards.

SOLVENTS

Products containing solvents such as paints, varnishes, disinfectants and car paints are regulated for emissions of volatile organic compounds (VOC) which are precursors of ground-level ozone. Emission limits for paints and varnishes are set in the 2004 Paints Directive. VOC emissions from other products are not addressed by any EU legislation.

Ambient air quality

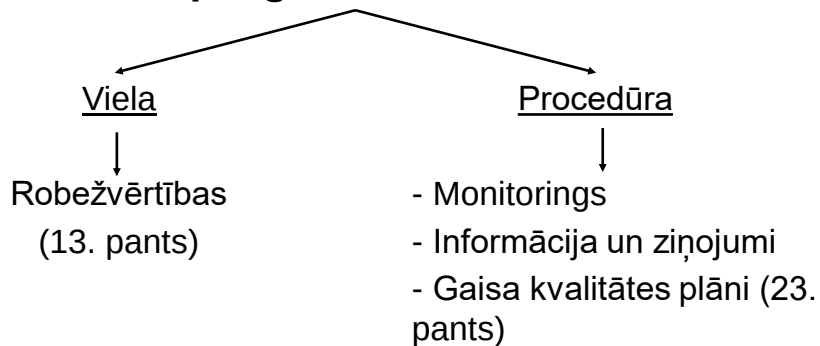
These rules ensure a minimum quality for the air we breathe. Member States must measure air pollution levels and comply with concentration limits for a number of harmful pollutants. When air quality levels are breached, air quality plans must be developed to address the problem.

ClientEarth

Tiesības uz tīru gaisu Teorija

Direktīva 2008/50/EK par gaisa kvalitāti

Gaisa kvalitātes mērķi

Robežvērtības

Koncentrācijas līmenis noteikts, pamatojoties uz zinātniskām zināšanām, tas jāsasniedz noteiktajā termiņā un pēc sasniegšanas to nedrīkst pārsniegt.

Pārsniegšanas gadījumā atbilstība ir jāpanāk pēc iespējas ātrāk.

Mērķa vērtības

Koncentrācijas līmenis, kas jāsasniedz, kur tas iespējams.

Pārsniegšanas gadījumā iestādes veic visus nepieciešamos pasākumus, neradot nesamērīgas izmaksas.

Robežvērtības 13. pants)

Piesārņotājs	Pienākums	Laika periods	Izpildes termiņš	Atļautā ikgadējā pārsniegšana
Slāpekļa dioksīds (NO₂)	Stundas robežvērtība 200 µg/m ³	1 stunda	1/1/2010 (iespējamais pagarinājums vēlākais līdz 1/1/2015)	Ne vairāk par 18
	Gada robežvērtība 40 µg/m ³	Kalendārais gads	1/1/2010 (iespējamais pagarinājums vēlākais līdz 1/1/2015)	n/a
Smalkās rupjās daļiņas (PM₁₀)	Dienas robežvērtība 50 µg/m ³	24 stundas	1/1/2005 (iespējamais pagarinājums līdz 11/6/2011)	Ne vairāk par 35
	Gada robežvērtība 40 µg/m ³	Kalendārais gads	1/1/2005 (iespējamais pagarinājums līdz 11/6/2011)	n/a
Smalkās daļiņas (PM_{2.5})	Gada robežvērtība 25 µg/m ³	Kalendārais gads	1/1/2015	n/a

Zinātnes zināšanas un tiesiskie standarti

Piesārņotājs	PVO	ES
PM2.5	10 µg/m ³ vidēji gadā	25 µg/m ³ vidēji gadā
PM10	20 µg/m ³ vidēji gadā	40 µg/m ³ vidēji gadā
NO2	40 µg/m ³ vidēji gadā	40 µg/m ³ vidēji gadā

Next slide is about the procedural part of the Directive: what steps should governments take to improve air quality?

Gaisa kvalitātes plāni 23. pants)

REZULTĀTA PIENĀKUMS:

*“Ja tiek pārsniegtas tās robežvērtības, kuru sasniegšanas termiņš jau ir beidzies, gaisa kvalitātes plānā norāda **atbilstošus pasākumus, lai pārsniegšanas periodu varētu saglabāt pēc iespējas īsu.**”*

Kas ir "pēc iespējas drīz"?

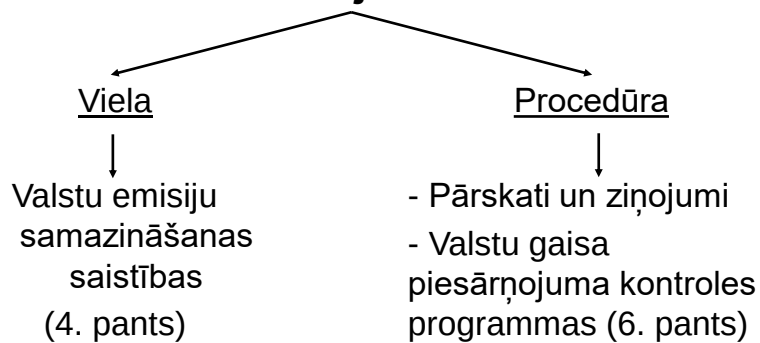
Minimālās prasības gaisa kvalitātes plāniem (XV pielikums, A daļa, Direktīva 2008/50/EK):

1. iespējamo pasākumu gaisa kvalitātes uzlabošanai noteikšana (6.b) punkts)
2. precīzs apraksts par pieņemtajiem pasākumiem plānā (8.a) punkts)
3. ieviešanas grafiks par katru pasākumu (8.b) punkts)
4. novērtējums par katra pasākuma un plāna kopumā aplēsto ietekmi, tostarp paredzamā izpildes datuma noteikšana (8.c) punkts)

Gaisa kvalitātes monitorings

- Novērtēšanas režīms: stacionāras monitoringa stacijas, modelēšana, indikatīvi mērījumi un objektīva aplēse
- Minimālais staciju skaits: pamatojoties uz piesārņojuma līmeņiem un skarto iedzīvotāju skaitu (V pielikums)
- Monitoringa staciju izvietojums: zonas, kur rodas augstākā koncentrācija (III pielikums)

Direktīva 2016/2284/ES par dažu gaisu piesārņojošo vielu valstu emisiju samazināšanu

Valstu emisiju samazināšanas saistības (VESS)

Valstu emisiju samazināšanas saistības (4. pants)

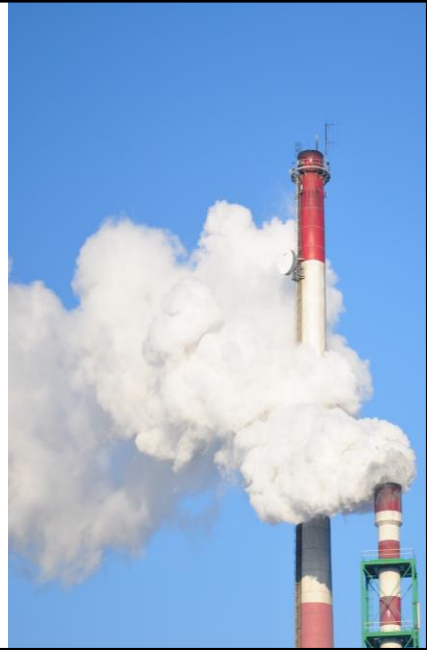
*“1. **Dalībvalstis ierobežo** vismaz savas ikgadējās sēra dioksīda, slāpekļa oksīdu, nemetāna gaistošo organisko savienojumu, amonjaka un smalko daļiņu **antropogēnās emisijas** saskaņā ar valstu emisiju samazināšanas saistībām, kas piemērojamas no 2020. līdz 2029. gadam un no 2030. gada, kā noteikts II pielikumā.”*

Iekļautie gaisa piesārņotāji

1. Sēra dioksīds (SO_2)
2. Slāpekļa oksīdi (NO_x)
3. Nemetāna gaistošo organisko savienojumi (NMVOC)
4. Amonjaks (NH_3)
5. Smalkās daļiņas ($\text{PM}_{2,5}$)

20

Image: pexels.com

ANNEX II

NATIONAL EMISSION REDUCTION COMMITMENTS

Table A

Emission reduction commitments for sulphur dioxide (SO₂), nitrogen oxides (NO_x) and non-methane volatile organic compounds (NMVOC). The reduction commitments have the year 2005 as base year, and for road transport, apply to emissions calculated on the basis of fuels sold (*).

Member State	SO ₂ reduction compared with 2005		NO _x reduction compared with 2005		NMVOC reduction compared with 2005	
	For any year from 2020 to 2029	For any year from 2030	For any year from 2020 to 2029	For any year from 2030	For any year from 2020 to 2029	For any year from 2030
Belgium	43 %	66 %	41 %	59 %	21 %	35 %
Bulgaria	78 %	88 %	41 %	58 %	21 %	42 %
Czech Republic	45 %	66 %	35 %	64 %	18 %	50 %
Denmark	35 %	59 %	56 %	68 %	35 %	37 %
Germany	21 %	58 %	39 %	65 %	13 %	28 %

Table B

Emission reduction commitments for ammonia (NH₃) and fine particulate matter (PM_{2.5}). The reduction commitments have the year 2005 as base year, and for road transport, apply to emissions calculated on the basis of fuels sold (*).

Member State	NH ₃ reduction compared with 2005			PM _{2.5} reduction compared with 2005		
	For any year from 2020 to 2029		For any year from 2030	For any year from 2020 to 2029		For any year from 2030
Belgium	2 %		13 %	20 %		39 %
Bulgaria	3 %		12 %	20 %		41 %
Czech Republic	7 %		22 %	17 %		60 %
Denmark	24 %		24 %	33 %		55 %
Germany	5 %		29 %	26 %		43 %

Indikatīvais 2025. gada mērķis

Indikatīvais 2025. gada mērķis noteikts ar **lineāras samazināšanas trajektoriju** starp emisiju samazināšanas saistībām 2020. gadam un emisijas samazināšanas saistībām 2030. gadam

Dalībvalstis var sekot **nelineārai samazināšanas trajektorijai**, ja tas ir ekonomiski vai tehniski efektīvāk. BET **pienākums norādīt iemeslus** valsts gaisa piesārņojuma kontroles programmās

ClientEarth⁺

Valstu gaisa piesārņojuma kontroles programmas (VGPKP)

VGPKP (6. pants)

- Dalībvalstis izstrādā, pieņem un īsteno valsts gaisa piesārņojuma kontroles programmas, lai ierobežotu savas emisijas saskaņā ar savām emisiju samazināšanas saistībām
- Galvenais rīks, lai panāktu 2020. un 2030. gada mērķus
- Pienākums veikt VGPKP sabiedrisko apspriešanu

Minimālās prasības (III pielikums)

- a. Gaisa kvalitātes politikas satvars DV
- b. Apsvērtās politikas iespējas, lai sasniegtu VESS, un ietekmes novērtējums
- c. Pasākumi un pieņemtās politikas, tostarp:
 - i. laika grafiks pieņemšanai, īstenošanai un pārskatei
 - ii. kompetentās iestādes pieņemšanai
- d. Iemesli elastībai un/ vai nelineārai trajektorijai
- e. Saskaņotības ar citām politikām pārbaude (piem., AQP, NECP)

26

ClientEarth®

Tiesību uz brīvu gaisu realitāte

Image: Jacek Harcko

ClientEarth®

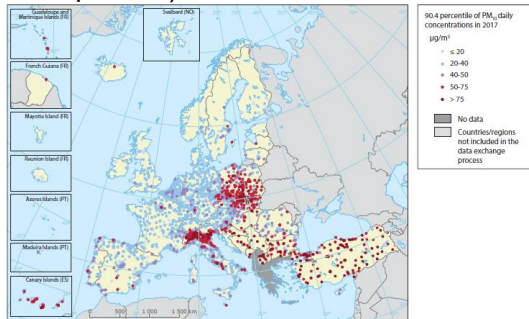
Air quality in Europe — 2019 report

ISSN 1577-8449

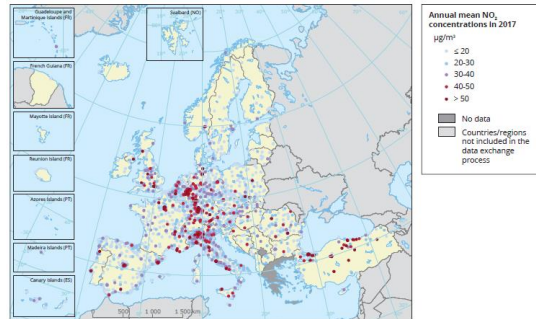

Plaši izplatīta robežvērtību pārsniegšana

PM₁₀ pārsniegšana: bieži saistīta ar kurināmā sadedzināšanu (apkure, transports...)

NO₂ pārsniegšana: bieži saistīta ar satiksmi (dīzeļdegviela), vairāk nekā 130 pilsētās ES

29

ClientEarth⁺

130 cities across 16 of the 28 EU member states.

Almost all EU cities have issues with nitrogen dioxide (NO₂) caused mainly by diesel vehicles in cities.

Mention dieselgate

Komisijas 2020. gada īstenošanas ziņojums par NEC direktīvu

Press release | 26 June 2020 | Brussels

Air pollution: Most EU Member States not on track to reduce air pollution and its related health impacts by 2030

Page contents

[Top](#)

[Print friendly pdf](#)

[Press contact](#)

The assessment of Member States' first programmes of measures to control air emissions finds that the implementation of the [new European clean air rules](#) needs improvement. Member States need to step up efforts across all sectors to make sure their citizens can breathe clean air, preventing respiratory diseases and premature death caused by breathing polluted air.

Ietekme uz veselību Eiropā

Table 10.1 Premature deaths attributable to PM_{2.5}, NO₂ and O₃ exposure in 41 European countries and the EU-28, 2016

Country	Population (1 000)	PM _{2.5}		NO ₂		O ₃	
		Annual mean(1)	Premature deaths (1)	Annual mean(1)	Premature deaths (1)	SDMOB (1)	Premature deaths (1)
Austria	8 700	120	5 300	18.9	1 000	4 321	270
Belgium	11 211	127	7 600	21.7	1 000	2 203	180
Bulgaria	7 104	22.9	10 100	19.8	1 100	3 847	280
Croatia	4 191	104	5 300	15.2	200	4 996	100
Cyprus	1 184	137	1 800	24.0	240	5 613	100
Czechia	10 104	104	6 000	15.2	240	4 321	100
Denmark	5 707	92	2 700	10.4	7.8	4 321	100
Estonia	1 210	50	1 500	10.4	7.8	4 321	100
Finland	5 487	11	1 500	10.4	7.8	4 321	100
France	64 977	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Germany	82 170	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Greece	12 704	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Hungary	10 104	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Ireland	4 191	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Italy	60 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Lithuania	3 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Latvia	2 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Malta	0 400	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Netherlands	16 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Norway	5 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Poland	38 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Portugal	11 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Romania	21 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Slovakia	5 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Slovenia	2 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Spain	45 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Sweden	9 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Switzerland	8 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Turkey	74 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
Ukraine	45 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
United Kingdom	63 100	109	10 100	10.4	7.8	4 321	100
EU-28	506 028	10.9	374 000	16.9	68 000	2 547	14 000
Total	506 028	10.9	374 000	16.9	68 000	2 547	14 000

Saskaņā ar aplēsēm 374 000 priekšlaicīgas nāves katru gadu
ES sakarā ar PM_{2.5}

Saskaņā ar aplēsēm 68 000 priekšlaicīgas nāves katru gadu
ES sakarā ar NO₂

Next slide on the key drivers of the pollution problems

Jautājumu sesija

1. jautājums

Gaisa kvalitātes robežvērtības raksturo:

- a) emisiju daudzumu, ko nedrīkst pārsniegt konkrētais emisiju radītājs
- b) ieteicamo piesārņotāja maksimālo koncentrāciju gaisā, kas jāsasniedz, kad iespējams, pieņemot pasākumus, kas nav saistīti ar nesamērīgām izmaksām
- c) piesārņotāja maksimālo koncentrāciju gaisā, kas jāsasniedz līdz noteiktajam termiņam un ko pēc sasniegšanas nedrīkst pārsniegt

2. jautājums

Gaisa kvalitātes plāni:

- a.ir jānodrošina atbilstība robežvērtībām, nosakot piemērotus pasākumus, lai pārsniegšanas periods būtu pēc iespējas īss
- b.ir ikdienas gaisa kvalitātes pārvaldības rīki, lai nodrošinātu pakāpenisku gaisa kvalitātes uzlabošanos ilgtermiņā
- c.var pieņemt dalībvalstīs, kad Komisija to prasa

EST judikatūra

Lieta C-237/07 – *Janecek*

- Prasība tiesās pieprasīt īstermiņa rīcības plānu pieņemšanu saskaņā ar Direktīvu 96/62
- Rīcības brīvības ierobežojumi iestādēm → pasākumu un politiku izskatīšana tiesā

36

Limits – (1) **gradual** return to a level below limit values
(2) **balance** which must be maintained between air quality objective and the various opposing public and private interests

Lieta C-237/07 – Janecek

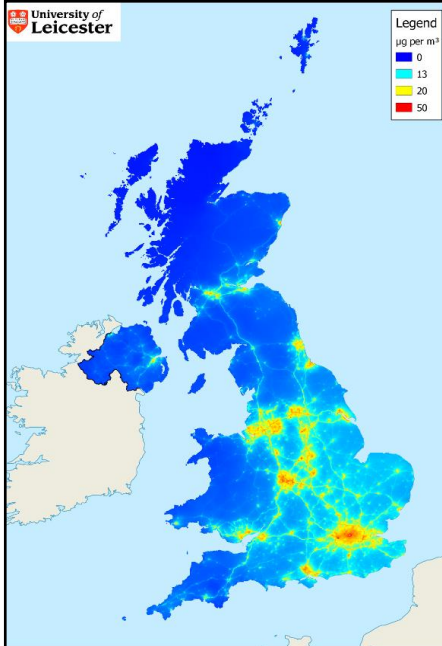
Fizisku personu prasība pieprasīt īstermiņa rīcības plānu pieņemšanu saskaņā ar Direktīvu 96/62:

“[...] fiziskām vai juridiskām personām, kuras tieši skar risks, ka robežvērtības vai brīdinājuma sliekšņa vērtības varētu tikt pārsniegtas, ir jābūt iespējai pieprasīt kompetentajām iestādēm sastādīt rīcības plānus, ja šādi riski pastāv, nepieciešamības gadījumā iesniedzot prasību kompetentās tiesās.” [para 39]

Lieta C-237/07 – Janecek

Īstermiņa rīcības plānu saskaņā ar Direktīvu 96/62 pārskatīšanas intensitāte:

“lai gan līdz ar to rīcības brīvība ir dalībvalstīm, Direktīvas 96/62 7. panta 3. punktā ir iekļauti ierobežojumi attiecībā uz šīs rīcības brīvības izmantošanu, uz kuriem var atsaukties nacionālajās tiesās [...], saistībā ar pasākumu piemērotību, kas ir jāiekļauj rīcības plānā ar mērķi samazināt robežvērtību un/vai brīdinājuma sliekšņa vērtību pārsniegšanas risku un šādu notikumu ilgumu, ņemot vērā līdzsvaru, kas ir jāsaglabā starp šo mērķi un dažādām pretrunīgām publiskām un privātām interesēm” [para 46]

Lieta C-404/13 – *ClientEarth*

- Fizisku personu un NVO statuss saskaņā ar Direktīvu 2008/50/EK
- Nacionālo tiesu galvenā loma
- Iestāžu rīcības brīvība ļoti šaura
→ ar plāniem atbilstība ir jāpanāk pēc iespējas ātrāk

ClientEarth

Lieta C-404/13 – ClientEarth

Fizisku personu un NVO statuss:

“...] fiziskām vai juridiskām personām, kuras tieši skar robežvērtību vai brīdinājuma sliekšņa vērtību pārsniegšana, ... ir jābūt iespējai pieprasīt kompetentajām iestādēm sastādīt gaisa kvalitātes plānu, kas atbilst Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktam, nepieciešamības gadījumā iesniedzot prasību tiesās” [para 56]

Lieta C-404/13 – ClientEarth

Gaisa kvalitātes plānu pārskatīšana (Direktīvas 2008/50 23. pants):

*“Dalībvalstīm ir jāveic **visi nepieciešamie pasākumi atbilstības nodrošināšanai**” un nav atļauts “atlikt šo pasākumu īstenošanu pēc savas gribas” [para 31]*

*“Kas attiecas uz **plāna saturu**, tas izriet no Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta, ka, lai gan dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība, lemjot, kādus pasākumus pieņemt, **šiem pasākumiem jebkurā gadījumā ir jānodrošina, ka periods, kurā robežvērtības tiek pārsniegtas, ir iespējami īss**” [para 57]*

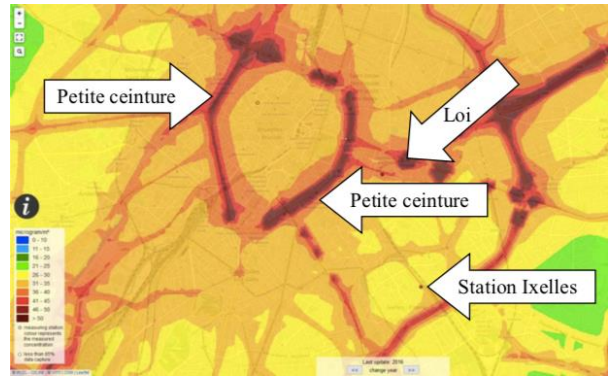
Lieta C-404/13 – ClientEarth

Valsts tiesu loma un aizsardzības līdzekļi:

“ja dalībvalsts nav izpildījusi Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta otrā apakšpunkta prasības [...], valsts tiesai ar atbilstošu jurisdikciju, ja lietu iesniedz tai, ir attiecībā pret valsts iestādi jāpieņem jebkāds nepieciešamais pasākumiem, piemēram, rīkojums atbilstoši noteikumiem, lai šī iestāde izveidotu direktīvā prasīto plānu saskaņā ar tajā noteiktajiem nosacījumiem” [para 58]

Lieta C-723/17 – Craeynest

- Prasība par **monitoringa staciju atrašanās vietu apstrīdēšanu**
- Valsts tiesām ir jāveic **intensīva pārskate** attiecībā uz administratīvajiem lēmumiem (≠ piekāpšanās “iestāžu ekspertu lēmumiem”)

Lieta C-723/17 – Craeynest

Noteikumi par gaisa kvalitātes monitoringa staciju atrašanās vietu un prasība:

“42. Dažos *Direktīvas 2008/50* [par gaisa kvalitātes monitoringu] noteikumos ir *skaidras, precīzas un beznosacījuma saistības, kas nozīmē, ka fiziskas personas var uz tām atsaukties prasībā pret valsti.*

43. *Tas īpaši attiecas uz pienākumu izveidot paraugu ņemšanas punktus tādā veidā, lai tie sniegtu informāciju par vispiesārņotāko vietu piesārņojumu [...].”*

Lieta C-723/17 – Craeynest

Zinātniski sarežģītu novērtējumu pārskates intensitāte:

*“lai noteiktu saskaņā ar ES tiesību aktu pieņemtu valsts lēmumu **pārskatīšanas tiesā stingrību**, ir nepieciešams **ņemt vērā akta nolūku** un nodrošināt, ka netiek mazināta tā **efektivitāte**” [para 46]*

Ar Gaisa kvalitātes direktīvu ir aizsargātas pamattiesības, tostarp:

- **augsts vides aizsardzības līmenis, piesardzības princips un prevencijas princips**, kas tiek prasīts saskaņā ar LES 3. panta 3. punktu un LESD 191. panta 1. un 2. punktu (skatīt para 33]
- **tiesības uz dzīvi** saskaņā ar Pamattiesību hartas 2. panta 1. punktu [skatīt ģenerālvokātes Kokotas atzinumu lietā C-723/17, para 53]

Lieta C-723/17 – Craeynest

Pierādīšanas pienākuma apgriešana:

- *“iestādēm tiek prasīts balstīt savus lēmumus uz **stabiliem zinātniskajiem datiem** un, kā norādīts Direktīvas 2008/50 III pielikuma D sadaļā, sagatavot visaptverošu dokumentāciju, kas ietver **pierādījumus, kas pamato** visu monitoringa vietu atrašanās vietas izvēli”* [para 51]
- ĢA Kokotes atzinums [para 64]:
 - kompetentajām iestādēm ir jāpārlicina tiesas, iesniedzot pamatotus argumentus
 - otra puse var iebilst pret šādām prasībām, iesniedzot savus zinātniski pamatotus argumentus
 - tiesa var iecelt neatkarīgus ekspertus

Lieta C-752/18 – *Deutsche Umwelthilfe*

- Nolēmumu gaisa kvalitātes jautājumos izpilde
- Pamata tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, procesuālie šķēršļi un valsts tiesu loma
- Iespēja (un ierobežojumi) attiecībā uz piespiedu pasākumiem

Governor Markus Soeder

ClientEarth⁺

Governor Markus Soeder

Lieta C-752/18 – Deutsche Umwelthilfe

Pienākums nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību - principi:

- Procesuālā autonomija + ekvivalences un efektivitātes principi
- Pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību:
 - Pamattiesību hartas 47. pants
 - Aarhus konvencijas 9. panta 4. punkts
 - Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta 1. punkts
- Ar Gaisa kvalitātes direktīvu aizsargāto interešu nozīmīgums (cilvēku veselība)

Lieta C-752/18 – Deutsche Umwelthilfe

Valsts tiesu pienākums izmantot ES tiesību prevalenci, lai pārvarētu procesuālos šķēršļus:

- “pārliecināties, *ņemot vērā visu vietējo tiesību aktu kopumu [...], vai ir iespējams nonākt pie tādas iekšējo tiesību aktu interpretācijas, kas atļautu piemērot efektīvus piespiedu līdzekļus, lai nodrošinātu, ka valsts iestādes pilda spriedumu*” [para 40]
 - piem., finanšu sankcijas, kas tiek atkārtotas ar īsiem intervāliem līdz pilnīgai izpildei
- ES tiesību prevalences princips var novest pie tā, ka “*valsts tiesa piemēro procesuālos noteikumus un pieņem pasākumus situācijās, kas valsts tiesību aktos nav paredzētas*” [GA Atzinums, para 60]

Komisijas pārkāpumi:

- Galvenās lietas:
 - C-68/11 Komisija pret Itāliju,
 - C-488/15 Komisija pret Bulgāriju
 - C-336/16 Komisija pret Poliju
 - C-636/18 Komisija pret Franciju
- Rezultāta pienākums
- Nav pieļaujams pamatot pārkāpumu, atsaucoties uz tehniskiem, finansiāliem vai sociāli ekonomiskiem sarežģījumiem

ClientEarth⁺

Lieta C-68/11 – Komisija pret Itāliju

- Rezultāta pienākums:
 - *“nav nozīmes tam, vai pienākumu neizpilde ir atbildīgās dalībvalsts tīšas rīcības vai nolaidības, vai tehnisko sarežģījumu, ar ko tā saskārusies, rezultāts” [para 63]*
- Nav pieņemami šādi aizstāvības argumenti:
 - tehniskie sarežģījumi
 - finansiālie sarežģījumi
 - nelabvēlīgi laika apstākļi

Lieta C-488/15 – Komisija pret

Bulgāriju

- Sistemātiska un pastāvīga Gaisa kvalitātes direktīvas pārkāpuma konstatēšana
- Argumentu, kas balstīts uz “*sociāli ekonomisko situāciju, nevar pieņemt*” [para 77]
- Individuāla gadījumu analīze un “*līdzsvara atrašana starp mērķi mazināt piesārņojuma risku un dažādām pretējām publiskām un privātām interesēm*” [para 106]

GA Kokotas atzinums lietā C-488/15 – Komisija pret Bulgāriju

- Līdzsvarošana: “*gaisa kvalitātes milzīgā nozīme dzīvības un veselības aizsardzībā paver ļoti maz iespēju ievērot citas intereses*” [para 96]
- “*jo ilgāk pastāv pārsniegumi, jo vairāk tie parāda, cik efektīvi vai neefektīvi ir bijuši jau īstenotie pasākumi gaisa kvalitātes uzlabošanai*” [para 104]
- Pierādīšanas pienākuma apgriešana [para 107]
- Informācija, kas nepieciešama saskaņā ar XV pielikumu (par pasākumiem, laika grafiku, ietekmes novērtējumu, atbilstības datumu), ir centrālā, lai novērtētu gaisa kvalitātes plānu piemērotību [para 113]

“Pēc iespējas īss” un citu interešu līdzsvarošana

- **Strukturālas izmaiņas**, kas nepieciešamas, lai panāktu atbilstību, nevar uzskatīt par ārkārtas apstākļiem un tās tādas nav, lai izslēgtu iespēju noteikt atbilstības datumus, kas ir agrāki par 10 vai 15 gadiem pēc pārsnieguma sākuma
- **Lieta C-336/16 – Komisija pret Poliju [para 99-101]**: individuālo un kolektīvu apkures katlu nomaiņas ar efektīvākām iekārtām visā Polijā sociāli ekonomiskās izmaksas un finanšu izaicinājums
- **Lieta C-636/18 – Komisija pret Franciju [para 83-85]**: nozīmīgs finanšu ieguldījums un atgriešanās risks (“*gilets jaunes*”), lai modernizētu transporta līdzekļu parku un mainītu mobilitātes infrastruktūru

Judikatūra par NEC direktīvu

- Saistošs pienākums dalībvalstīm veikt “*visus nepieciešamos pasākumus*,” lai sasniegtu 2020. un 2030. gada VESS
 - atturēties no tādu pasākumu pieņemšanas, kas var nopietni apdraudēt VESS sasniegšanu (politiku un pasākumu kopums ≠ individuāls lēmums)
 - pienākums pieņemt adekvātu valsts gaisa piesārņojuma kontroles programmu
- Apvienotās lietas C-165/09 un C-167/09 *Stichting Natuur en Milieu* [78; 84-87]

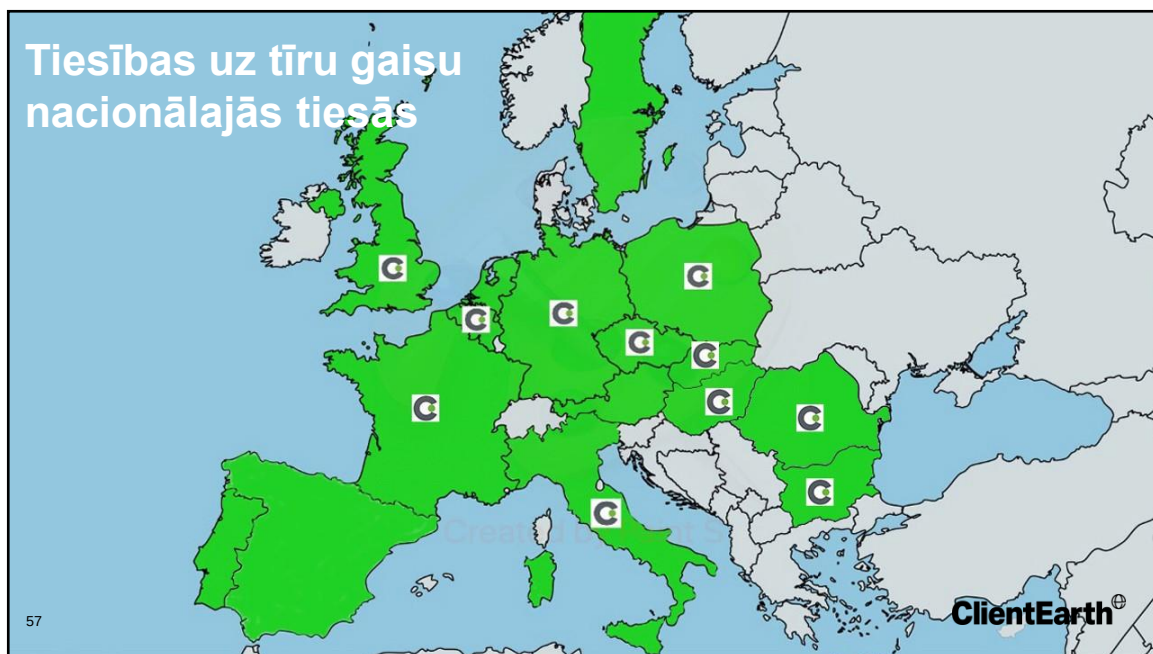
VGPKP saturs un tiesas izskatīšana

- Dalībvalstīm ir “*plaša elastība, izvēloties īpašas iniciatīvas, ko īstenot*”
- Taču pastāv **limiti šādas rīcības brīvības izmantošanai** → VGPKP kopumā ir jābūt atbilstošam, lai samazinātu emisijas saskaņā ar VESS
- Uz ierobežojumiem attiecībā uz VGPKP piemērotību var balstīties valsts tiesās

→ NEC direktīvas 27. apsvērumpunkts

→ Apvienotās lietas C-165/09 un C-167/09 *Stichting Natuur en Milieu* [101-103]

Tiesības uz tīru gaisu nacionālajās tiesās

Juridiskā cīņa par tīru gaisu AK

Image: Sandra Mode (Unsplash)

ClientEarth

2010	NO ₂ robežvērtība stājas spēkā: pārkāpta 40 zonās no 43
2011	ClientEarth iesniedz pirmo tiesisko prasību
2013. gada maijs	Augstākā tiesa uzdod jautājumus EST
2014. gada novembris	EST spriedums – noteiktas tiesības uz tīru gaisu
2015. gada aprīlis	Pirmā uzvara: <u>Augstākā tiesa izdod rīkojumu izstrādāt jaunu Gaisa kvalitātes plānu</u>
2015. gada decembris	Tiek publicēts 2015. gada Gaisa kvalitātes plāns - 5 pilsētās un Londonā apņemšanās ieviest tīra gaisa zonas
2016. gada novembris	Otrā uzvara: <u>Augstā tiesa izdod rīkojumu izstrādāt jaunu Gaisa kvalitātes plānu</u>
2017. gada aprīlis	Trešā uzvara: Augstā tiesa noraida iesniegumu par termiņa pagarināšanu
2017. gada jūlijs	Tiek publicēts 2017. gada gaisa kvalitātes plāns - pieprasīti individuāli plāni no 23 vietējām iestādēm
2018. gada	Ceturtā uzvara: <u>Augstā tiesa izdod rīkojumu izstrādāt papildu Gaisa</u>

59

Mr Justice Mitting

Augstā tiesa, 2011

“...[i]zpildes līdzekļi...ir citviet”, un obligāts rīkojums “rada nopietnus politiskus un ekonomiskus jautājumus, kas nav šīs tiesas kompetencē”

ClientEarth (Nr.1) [2011] EWHC 3623 (Admin) §15 un §16

ClientEarth⁺

AK Augstākā tiesa, 2015

“Jaunā valdība [...] nevar turpināt šaubīties par nepieciešamību nekavējoties rīkoties, lai risinātu šo jautājumu. Vienīgais reālais veids, kā to panākt, ir obligāts rīkojums, ar ko pieprasa sagatavot jaunus plānus atbilstoši 23. panta 1. punktam noteiktajā laika grafikā.”

ClientEarth (Nr.1) [2015] UKSC 28, §31

ClientEarth⁺

2010	NO ₂ robežvērtība stājas spēkā: pārkāpta 40 zonās no 43
2011	ClientEarth iesniedz pirmo tiesisko prasību
2013. gada maijs	Augstākā tiesa uzdod jautājumus EST
2014. gada novembris	EST spriedums – noteiktas tiesības uz tīru gaisu
2015. gada aprīlis	Pirmā uzvara: <u>Augstākā tiesa izdod rīkojumu izstrādāt jaunu Gaisa kvalitātes plānu</u>
2015. gada decembris	Tiek publicēts 2015. gada Gaisa kvalitātes plāns - 5 pilsētās un Londonā apņemšanās ieviest tīra gaisa zonas
2016. gada novembris	Otrā uzvara: <u>Augstā tiesa izdod rīkojumu izstrādāt jaunu Gaisa kvalitātes plānu</u>
2017. gada aprīlis	Trešā uzvara: Augstā tiesa noraida iesniegumu par termiņa pagarināšanu
2017. gada jūlijs	Tiek publicēts 2017. gada gaisa kvalitātes plāns - pieprasīti individuāli plāni no 23 vietējām iestādēm
2018. gada	Ceturtā uzvara: <u>Augstā tiesa izdod rīkojumu izstrādāt papildu Gaisa</u>

Mr Justice Garnham

Augstā tiesa, 2016

“Valsts sekretārs ir kļūdījies ... nosakot paredzamo izpildes datumu 2020. gadā (un 2025. gadā Londonai)” un “pieņemot pārāk optimistisku modeli attiecībā uz nākotnes emisijām”

ClientEarth (Nr.2) [2016] EWHC 2740 (Admin), §95

ClientEarth [⊕]

Fonction de surveillance (watch dog) des ONG

ClientEarth (Nr.2): pārskatīšanas standarts

“...Valsts sekretāram ir jācenšas panākt atbildību pēc iespējas agrākā datumā

[...] izvēlēties ceļu uz šo mērķi, kas pēc iespējas ātri mazina iedarbību, un

[...] veikt pasākumus, kas nozīmē, ka vērtību ierobežojumi ir ne tikai iespējami, bet ticami”

ClientEarth (Nr.2) [2016] EWHC 2740 (Admin), §95

ClientEarth⁺

ClientEarth (Nr.2): pārskatīšanas

standarts

*“es noraidu visus ieteikumus, ka valsts
var atsaukties uz izmaksām, nosakot
mērķa datumu atbilstības sasniegšanai vai
nosakot veidu, kā atbilstību var panākt [...] noteicošajam apsvērumam ir jābūt
attiecīgā pasākuma efektivitātei un nevis tā
izmaksām”*

*ClientEarth (Nr.2) [2016] EWHC 2740
(Admin), §50*

ClientEarth⁺

2010	NO ₂ robežvērtība stājas spēkā: pārkāpta 40 zonās no 43
2011	ClientEarth iesniedz pirmo tiesisko prasību
2013. gada maijs	Augstākā tiesa uzdod jautājumus EST
2014. gada novembris	<u>EST spriedums</u> – noteiktas tiesības uz tīru gaisu
2015. gada aprīlis	Pirmā uzvara: <u>Augstākā tiesa izdod rīkojumu izstrādāt jaunu Gaisa kvalitātes plānu</u>
2015. gada decembris	Tiek publicēts 2015. gada Gaisa kvalitātes plāns - 5 pilsētās un Londonā apņemšanās ieviest tīra gaisa zonas
2016. gada novembris	Otrā uzvara: <u>Augstā tiesa izdod rīkojumu izstrādāt jaunu Gaisa kvalitātes plānu</u>
2017. gada aprīlis	Trešā uzvara: <u>Augstā tiesa noraida iesniegumu par termiņa pagarināšanu</u>
2017. gada jūlijs	Tiek publicēts 2017. gada gaisa kvalitātes plāns - pieprasīti individuāli plāni no 23 vietējām iestādēm
2018. gada	Ceturtā uzvara: <u>Augstā tiesa izdod rīkojumu izstrādāt papildu Gaisa</u>

Augstā tiesa, 2018

“Tiesa pati nevar reāli uzraudzīt valdības darbu[...], bet tā var pielāgot savu procedūru, lai sniegtu ātrus, efektīvus un zemu izmaksu līdzekļus, ļaujot pašreizējam prasītājam, kurš līdz šim ir darbojies kā uzticams valdības centienu uzlabot gaisa kvalitāti uzraugs, atkārtoti iesniegt šo jautājumu Tiesā...”

ClientEarth (Nr.3) [2018] EWHC 398 (Admin), Spriedums par aizsardzības līdzekļiem, §14

ClientEarth⁺

ClientEarth (Nr.3): brīvība iesniegt

“Konkrētajos šīs lietas apstākļos, kur mums ir eksperts pieteicējs, kurš līdz šim brīdim ir uzturējis tikai pienācīgi argumentētas prasības, un kas ir pierādījis augstu juridiskās un tehniskās ekspertīzes līmeni un atbildīgu attieksmi pret prasības iesniegšanu, ir atbilstoši saskaņā ar manu ieskatu apmierināt šo paplašināto brīvību vērsties ar iesniegumu. Es atzīstu, ka šī ir izņēmuma rīcība no Tiesas puses...”

ClientEarth (Nr.3) [2018] EWHC 398 (Admin), Spriedums par aizsardzības līdzekļiem, §16

ClientEarth⁺

Ko mēs ar to esam panākuši?

ClientEarth⁺

Tira gaisa zonas (CAZ) visā AK

Ņūkāstla: C kategorijas CAZ
Līdza: B kategorijas CAZ
Mančestra: ? B/C kategorijas CAZ
Šēfelda: C kategorijas CAZ
Brēdforda: ? C kategorijas CAZ
Birmingema: D kategorijas CAZ
Bristole: ? Dīzeļdegvielas aizliegums?
Bath: C kategorijas CAZ
London: Ultra Low Emission Zone

ClientEarth⁺

MAYOR OF LONDON

CENTRAL LONDON ULTRA LOW EMISSION ZONE – SIX MONTH REPORT

October 2019

Ultra-zemo emisiju zona (UZEZ)
Londonā samazināja NO₂
piesārņojumu par 29% pirmajos trīs
ieviešanas mēnešos

theguardian

High court rules UK government plans to tackle air pollution are illegal

EveningStandard.

Government plans to cut London's deadly pollution levels are not good enough, judge says

The Telegraph

High Court victory for air pollution campaigners in legal battle with Government

New Scientist

Court orders UK to take urgent action to reduce air pollution

Mail Online

Diesel owners face congestion charge to drive in 16 cities after ruling that the Government is not doing enough to meet EU air pollution targets

BBC

Sign in

News

Sport

Weather

iPlayer

NEWS

Green group wins air pollution court battle

Vācija

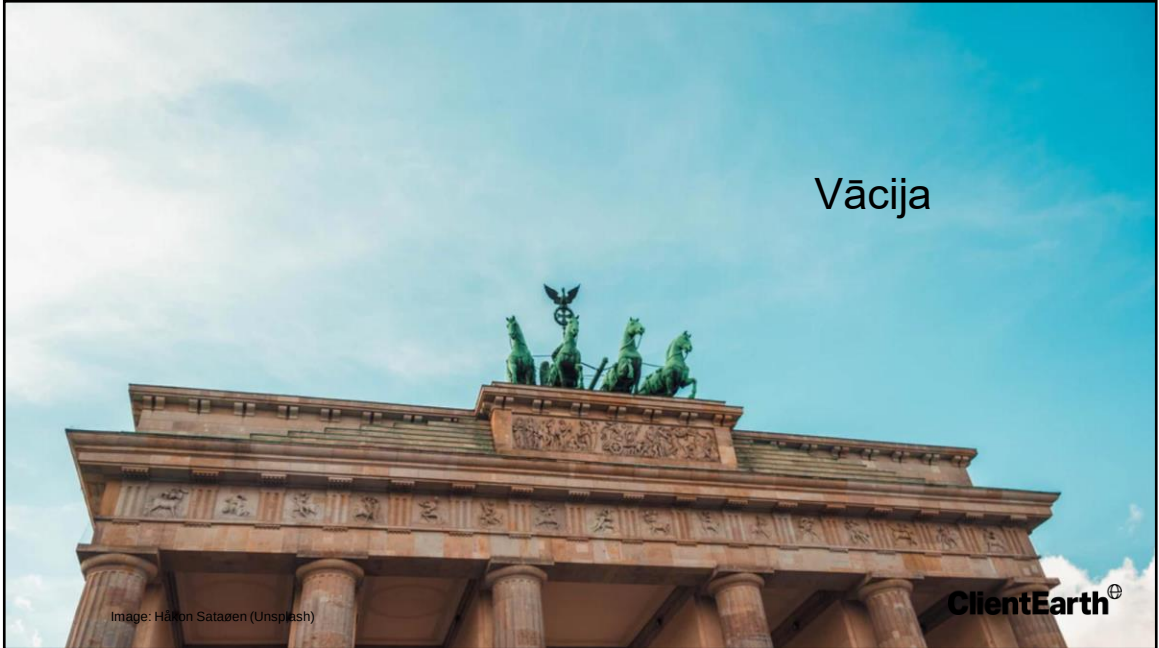

Image: Håkon Sataøen (Unsplash)

ClientEarth [⊕]

Diseldorfā, 2016. gada septembris

Image: Nokidoc

ClientEarth

Minhene, 2017. gada
februāris

Image: Robert Mehlman (ClientEarth)

ClientEarth

Štutgarte, 2017. gada
septembris

Image: gotodolephoto (flickr)

Mercedes-Benz Museum

ClientEarth[®]

Politiskais spiediens apturēt tiesas rīkojumus

*Federālā valdība darīs "visu, kas
mūsu spēkos, lai nodrošinātu, ka
nav šādu aizliegumu"*

Angela Merkele, Federālā kanclere,
2017. gada 5. septembrī

ClientEarth

Federālā administratīvā tiesa Leipcigā,
2018. gada februārī

Domino efekts

- Tiesvedības procesi pret 36 pilsētām
- Tiesas rīkojumi ierobežot dīzeļdegvielas izmantošanu 12 pilsētās

ClientEarth

Legal actions in 38 cities

12 cities forced to introduce restrictions on diesel vehicles: Aachen, Berlin, Bonn, Cologne, Darmstadt, Dusseldorf, Essen, Frankfurt, Gelsenkirchen, Hamburg, Munich, and Reutlingen

Ietekme

- Atsaukti 5,3 miljoni dīzeļdzinēja automašīnu, lai veiktu programmatūras atjaunināšanu izplūžu samazināšanai
- 2 miljardu eiro liels tīrā gaisa fonds (250 milj. eiro no ražotājiem)
- Piesārņojuma līmeņi uzlabojās divkārti pilsētās, kur notika tiesas procesi

ClientEarth⁺

Between 2018 and 2019 alone, nitrogen dioxide (NO₂) levels reduced by an average of 4.2µg/m³ in cities where air quality litigation has been undertaken. Meanwhile, in cities where no action was taken, that average reduction stands at just 2.1µg/m³.

The New York Times

Germany's Car Capital Reels As Court Allows Ban on Cars

By KATRIN BENNHOLD

STUTTGART, Germany — The star of Daimler shines bright over Stuttgart. The giant illuminated emblem of its most famous car, the Mercedes, towers above the main train station, greeting visitors. It is visible for miles.

"As soon as you arrive," said Manfred Niess, a retired teacher and local environmental activist, "you know who rules here."

Now, though, Daimler and other automakers in Stuttgart are facing a startling new reality: It may soon be illegal for some to drive a Mercedes in this city, where the local soccer club plays in the Mercedes-Benz stadium.

On Tuesday, a German court ruled that Stuttgart, one of the country's most polluted cities, can ban diesel cars from driving in downtown areas to improve air quality. The ruling could ultimately lead to bans in a host of cities in Germany, a country with millions of diesel cars on the streets. Unlike in the United States, where diesel cars are the exception, in Germany roughly one in three passenger vehicles runs on diesel.

"It is the latest wake-up call for the German auto industry and German politicians," said

Continued on Page A6

THE WALL STREET JOURNAL.

Germany Paves Way for Diesel Ban, Dealing Blow to Auto Makers

Court allows major German cities to ban older diesel vehicles

Bloomberg

How a German Court Case Could Accelerate Diesel's End

The Washington Post

Germans love their cars. They also love the environment. A diesel ban is forcing them to choose.

The Diesel Delusion

Court Ruling Could Change Future of Mobility in Germany

ClientEarth [⊕]

Barjeras piekļuvei tiesām Polijā un Bulgārijā

- Some of the worst air pollution in the world
- Some of the most ineffective air quality plans
- Very serious barriers to access to justice for citizens

Procesuālie šķēršļi valstu likumos ...

- Polijā gaisa kvalitātes plāni ir vietēji likumi un nevis administratīvi lēmumi, uz kuriem attiecas *lex specialis* attiecībā uz prasību (Likuma par provinces pašvaldību 90. panta 1. punkts)
- Bulgārijā gaisa kvalitātes plāni ir iekšēji administratīvie akti
- Abās valstīs nav viegla veida, kā apstrīdēt GKP: prasītājiem ir jāpierāda, ka ir pārkāptas individuālas, konkrētas un faktiskas tiesiskās intereses

...un barjeras valstu tiesās

- Polijas Augstākā administratīvā tiesa noraidīja lietu Silēzijā (Lietas Nr. II OSK 3218/17, 2018. gada 23. janvāris)
- Bulgārijas Augstākā administratīvā tiesa noraidīja lietas Sofijā (nolēmums Nr. 13138 2017. gada 1. novembris) un Plovdivā (nolēmums Nr. 16049 2018. gada 20. decembrī)
- Abas tiesas **atteica**:
 - interpretēt/ pārtraukt piemērot nacionālos tiesību aktus saskaņā ar ES tiesībām
 - iesniegt prejudiciālo jautājumu EST

ClientEarth⁺

Papildu pasākumi

- Paziņojumi Aarhus konvencijas ievērošanas komitejai par barjerām piekļuvei tiesām Polijā (paziņojums ACCC/C/2016/151) un Bulgārijā (paziņojums ACCC/C/2018/161)
- Sūdzības ES Komisijai, pieprasot uzsākt pārkāpuma procedūras pret Bulgāriju un Poliju, iesniegtas 2019. gada februārī

ClientEarth⁺

Pārskats

Access to justice in environmental matters: Commission calls on BULGARIA and POLAND to remove barriers to access to justice for citizens and environmental organisations in relation to air quality plans

The Commission is urging **Bulgaria** and **Poland** to remove barriers to access to justice in relation to air quality plans. Neither of the two countries has ensured that natural or legal persons directly concerned by exceedances of the air pollution limits under [Directive 2008/50/EC](#) on ambient air quality and cleaner air for Europe, are allowed to bring an action before the national courts. Environmental organisations and natural or legal persons in these two Member States are currently not allowed to challenge the consistency of an air quality plan and to require public authorities to establish air quality plans as the Directive requires.

ClientEarth

Secinājumi

- Skaidri un saistoši ES noteikumi par gaisa kvalitāti, bet izplatīti pārkāpumi daudzus gadus pēc to stāšanās spēkā
- Fizisku personu un NVO ierosinātie tiesas procesi ir galvenais dzinējspēks, lai nodrošinātu atbilstošu rīcību cīņā pret piesārņojumu
- Valstu tiesām ir galvenā loma, lai nodrošinātu efektīvu cilvēku veselības un vides tiesisko aizsardzību

ClientEarth⁺

Paldies!

Ugo Taddei

Tīra gaisa nodaļas vadītājs

ClientEarth

utaddei@clientearth.org

t. +32 (0)2 808 4323

Twitter: @UgoClientEarth

www.clientearth.org

@ClientEarth

ClientEarth⁺

Jautājumi?

ClientEarth⁺